

CELJSKI GROFJE V OBSTOLETJU

Rogaška Slatina, 2023

Področje: Zgodovina

Ime šole: Šolski center Rogaška Slatina

Avtor: Martina Kidrič, Sara Viktorija Novak

Mentorica: prof., Josipa Hrepevnik

I. Kazalo vsebine

II.	POVZETEK IN ZAHVALE.....	3
	2.1. SUMMARY AND ACKNOWLEDGMENTS.....	4
III.	UVOD.....	5
IV.	VSEBINSKI DEL.....	6
V.	RAZISKOVALNI DEL.....	10
	5.1. POSTANEK V CELJU.....	10
	5.2. GRAD ROGATEC S TRŠKIM NASELJEM ROGATEC.....	15
	5.3. LEMBERG PRI ŠMARJU in ŠMARJE PRI JELŠAH.....	17
	5.4. PODSREDA.....	21
	5.5. DVOR VELIKI TABOR.....	22
	5.6. EMPIRIČNI DEL.....	29
VI.	ZAKLJUČEK.....	33
VII.	LITERATURA IN VIRI.....	34
VIII.	PRILOGE.....	35
	8.1. PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	35

II. POVZETEK IN ZAHVALE

Za raziskovanje grofov Celjskih sva se odločili, ker naju je pritegnil grafit, ki je bil ustvarjen v centru Celja. Na njem je bil upodobljen grb Celjskih grofov, pod njim pa je bilo napisano »Danes grofje Celjski in nikdar več.« Takrat sva se zares vprašale, kdo sploh so Celjski grofje.

V raziskovalni nalogi sva želeli, pokazati kako močan pečat so Celjski grofje pustili v Obsotelju.

V teoretičnem delu naloge sva predstavili zgodovino Žovneških gospodov (kasneje grofov Celjskih) od njihovega začetka do vrha in njihovega konca.

V raziskovalnem delu naloge sva preučili, kako so s svojim delovanjem in premišljenimi nakupi zemljiških gospostev obogateli in zakaj predstavljajo najbolj znano in najpomembnejšo plemiško rodbino na današnjem slovenskem ozemlju. Pri raziskovanju sva se želele omejiti na najine domače kraje. Obiskali sva Lemberg, Podsredo, Celje, Lemberg pri Šmarju, Rogatec in Dvor Veliki Tabor. Zanimala naju je predvsem dediščina, ki so jo Celjski zapustili v omenjenih krajih. Torej ostanki gradov, obzidij, med drugim pa tudi pisni viri, ki so jih zapustili. Čeprav Dvor Veliki Tabor ni znotraj današnjega slovenskega okvira, je še vedno tesno povezan s Celjskimi grofi, predvsem pa z Veroniko Deseniško, ki je bila in, še vedno je muza mnogim umetnikom ter pisateljem. Na koncu raziskovalnega dela naloge sva predstavili rezultate ankete, ki smo jo izvedli na naši šoli. S čimer sva želele ugotoviti splošno zanimanje za zgodovino na naši šoli in poznavanje naše lokalne zgodovine.

Upava, da bo ta raziskovalna naloga navdih tudi drugim mladim raziskovalcem, ki se bodo še bolj poglobili v zgodovino te zanimive in bogate rodbine.

Na koncu bi se radi še zahvalili za pomoč, najini mentorici prof. Josipi Hrepevnik, ki naju je na najini poti raziskav in analiz spremljala s svojimi nasveti in pomočjo. Najina zahvala gre tudi vsem, ki so bili pripravljeni odgovoriti na vsa najina vprašanja, še posebej gospe Renati Dečman, ki nama je bila pripravljena pomagati tudi iz Hrvaške. Zahvalili pa bi se tudi vsem učencem Šolskega centra Rogaška Slatina, ki so rešili anketo in nama s tem pomagali še podrobneje raziskati poznavanje Celjskih grofov in njihovih arheoloških ostankov.

2.1. SUMMARY AND ACKNOWLEDGMENTS

One day we were walking around Celje when we came across graffiti, that we were really attracted to. The coat of arms of the Counts of Celje was depicted on it, and below it was written "Today the Counts of Celje and never again." At that time we really wondered who the Counts of Celje were.

In our research project, we wanted to show how strong a mark the Counts of Celje left in Obsotelje.

In the theoretical part of the assignment, we presented the history of the Lords of Žovne (later Counts of Celje) from their beginning to their peak and their end.

In the research part of the assignment, we examined how the Counts of Celje got rich through their activities and thoughtful purchases of land holdings and why they represent the best-known and most important noble family in today's Slovenian territory. We wanted to limit our research to our hometowns. We visited Lemberg, Podsredo, Celje, Lemberg pri Šmarje, Rogatec and Dvor Veliki Tabor. We were mainly interested in the heritage left by the Counts of Celje in the mentioned places. So the remains of castles, defensive walls, and among other things, written sources that they left behind. Even though Dvor Veliki Tabor is not part of today's Slovenian framework, it is still closely connected with the Counts of Celje, and above all with Veronika Deseniška, who was and still is the muse of many artists and writers. At the end of the research part of the assignment, we presented the results of the survey we conducted at our school. With this, we wanted to determine the general interest in history at our school and knowledge of our local history.

We hope that this research task will also inspire other young researchers who will delve even deeper into the history of this interesting and rich family.

At the end, we would like to thank our mentor prof. Josipi Hrepevnik, she accompanied us on our journey of research and analysis with her advice and help. Our thanks also go to everyone who were ready to answer all our questions, especially Mrs. Renata Dečman, who was ready to help us from Croatia. We would also like to thank all the Rogaška Slatina School Center students who completed the survey and helped us investigate the knowledge of the Counts of Celje and their archaeological remains in more detail.

III. UVOD

Najino raziskovanje sva usmerili predvsem v zapuščino Celjskih ter njihovo vlogo v posameznih krajih. Najini cilj je bil raziskati dediščino (tako pisno kot materialno) Celjskih pri nas. Največjo pozornost sva namenili Obsotelju, torej krajem: Lemberg pri Šmarju (poleg tudi Šmarje pri Jelšah), Podsreda in Rogatec.

Tragična ljubezenska zgodba med plemkinjo viteškega rodu Veroniko Deseniško in Friderikom II. Celjskimi je v teku stoletja prerasla v mit, ki povezuje hrvaško slovenski prostor in je živ še danes. Zato se bova poleg navedenih krajev osredotočili še na Dvor Veliki Tabor, ki se nahaja v Hrvaškem Zagorju. S tem gradom je tesno povezana tudi Veronika Deseniška. Zavedava se, da gledano na današnji državni okvir, Veronika Deseniška nima neposredne povezave s posestvi na slovenskem Obsotelju. Toda, Hrvaška je s 1.1.2023 vstopila v Evropsko Unijo, posledično je 'meja' med državama prekinjena. Med ljudmi so te meje bile prezrte že precej časa.

Celjski so dokaj dobro raziskani, še posebno v Celju, kar je seveda logično glede na to, da je njihovo krovno mesto. Ogromno raziskav v povezavi s Celjskimi je opravila gospa Rolanda Fugger Germadnik (knjiga: Grofje in knezi Celjski, bila tudi povod za razstavo v Pokrajinskem muzeju Celje). Na Hrvaškem je najbolj znana raziskava od gospoda Roberta Kureliča. Zgodovino Lemberg sta dobro raziskali gospe Marja in Slavica Lorenčak.

IV. VSEBINSKI DEL

"Zgodba o svobodnih gospodih Žovneških, kasnejših grofih in knezih Celjskih, se začne v 11.stoletju, ob koncu visokega srednjega veka, v Savinjski krajini."¹ Tam je imela družina majhno alodialno posest s sedežem na gradu Žovnek. Domneva se, da so bili svobodni gospodje Žovneški potomci askvinske veje Heminega rodu, ki je imela po "materini strani del prednikov v slovenskega porekla"². Njena družina je v začetku 11.stoletja veljala za eno najuglednejših in najbolj premožnih na današnjem slovenskem ozemlju. Ženitne zveze s pomembnimi štajerskimi ministerialnimi družinami kažejo, da so Žovneški na začetek strme poti proti vrhu stopili v začetku 13.stoletja. Prevzemali so javne funkcije, med drugim odvetništvo "samostana benediktincev v Gornjem Gradu in patronat nad braslovško župnijo"³. Bratje Gebhard III., Liutpold III. in Ulrik I. so si sicer leta 1262 razdelili posest, vendar je s pogodbo dogovorjeno medsebojno dedovanje onemogočalo nadaljnje drobljenje posesti in ohranjalo moč rodu. Vodstvo družinske politike je po letu 1291 prevzel, Ulrik II., ki je leta 1308 v korist družine potegnil radikalno potezo. Do takrat svobodno rodbinsko posest je predal Frideriku Lepemu, avstrijskemu in štajerskemu vojvodi, in jo hkrati prejel nazaj kot štajerski deželnoknežji fevd. "Žovneški so postali vazali Habsburžanov"⁴, kar jim je omogočilo nadaljnji politični in tudi gospodarski vzpon. 14. st. je za Žovneške potekalo v znamenju uspeha in nenehnega vzpona. Po izumrtju Vovbrških leta 1322 jim je pripadla tretjina njihove dediščine – obširne posesti v porečju Savinje s središčem v Celje, kamor je mladi Friderik Žovneški leta 1333 prenesel sedež družine. S svojo prodornostjo na gospodarskem in političnem področju je dosegel, da je "cesar Ludvik Bavarski leta 1341 Žovneške povzdignil v grofe Celjske"⁵. Stari žovneški grb se je tako umaknil trem vovbrškim zvezdam. Friderikova sinova Herman I. in Ulrik I. sta položaj Celjskih utrjevala na različne načine.

¹ Fugger Germadnik, str. 9

² Prav tam, str. 9

³ Prav tam, str. 11

⁴ Prav tam, str. 19

⁵ Prav tam, str. 32

Močnejšo plat Ulrika I. je očitno predstavljalo orožje, saj se je kot najemniške poveljnik večkrat bojeval v vojski ogrskega kralja Ludvika I. Anžuskega v Dalmaciji, Bosni, Srbiji, Bolgariji in na Brandenburškem. Po njegovi smrti leta 1368 je po očetovi poti krenil tudi sin Viljem, ki se je med drugim s stricem Hermanom I. in bratrancem Hermanom II. Leta 1377 udeležil pohoda Alberhta III. Habsburškega v Prusijo. Najemniška vojaška služba je za družino predstavljala pomemben vir prihodkov. Posest grofov Celjskih se je v drugi polovici 14. st. nezadržno širila. "Številna gospostva na Štajerskem in Kranjskem so pridobili kot fevde"⁶, z nakupom ali zakupom ob posojanju velikih denarnih vsot drugih plemiških družinam. Posest Celjskih so imele tudi ugodno strateško lego, saj so ležale ob pomembnih evropskih trgovskih in prometnih povezavah. V dvajsetih letih 15. st. so se v njihovo blagajno stekala znatna sredstva iz več kot 40 mitnic, pri finančnih podvigih pa so jim pomagali tudi celjski Judje. Leta 1372 je cesar Karel IV. Luksemburški, ki je razveljavil vse privilegije Ludvika Bavarskega, Celjanom grofovski naslov s pristankom Habsburžanov ponovno potrdil. Grofija Celjska, prej omejena na gospostvo Lemberg pri Poljčanah, se je z vnovično podelitvijo naziva bistveno povečala. Herman I., katerega sloves je presegal lokalne meje, je "leta 1377 z grofi Ortenburškimi sklenil za bodočnost družine pomembno pogodbo o medsebojnem dedovanju"⁷. Po njegovi smrti je vodstvo družine v obdobju od 1385 do 1435 prevzel njegov sin Herman II., ki je Celjske dokončno "uveljavil med takratno evropsko plemiško elito"⁸. Zgovoren dokaz prisotnosti Celjanov v evropski plemiški eliti na začetku 15. stoletja sta predstavljali kraljevi poroki dveh ženskih članic celjski hiše. Leta 1402 se je Ana Celjska poročila z Vladislavom Jagielom, velikim vojvodo Litve in poljskim kraljem, ter bila v Krakovu okronana za kraljico. Ana je bila hči Viljema Celjskega in Ane Poljske, hčerke kralja Kazimirja Velikega, Piasta.

V svet vladarjev je Ani kmalu sledila Barbara, hči Hermana II. Leta 1405 so jo omožili z ogrskim kraljem Sigismundom Luksemburškim in poroka s povzpetniškim Luksemburškim in poroka s povzpetniškim Luksemburžanom ji je nadela kar tri krone: 1405 ogrsko, 1414 nemško in 1437 češko. Čeprav je tudi ta zveza predstavljala le politični konstrukt, je Barbari uspelo pustiti v zgodovini močno sled. Za lepim obrazom sta se skrivala velika ambicioznost ter politični in gospodarski talent. Sigismund jo je zato nekajkrat vključil v pogajanja z nemškim viteškim redom, s Poljsko in z Litvo, v času odsotnosti pa ga je kot kraljeva namestnica zastopala na Ogrskem. Bila je tudi soustanoviteljica viteškega Zmajevega reda. Sigismundova jutrnina ob poroki je Barbaro uvrstila med najbogatejše kraljice poznega srednjega veka, kasneje pa je tudi sama z velikim "uspehom upravljala posesti na Slovaškem"⁹.

⁶ Dušan Kos, str. 259

⁷ Prav tam, str. 261

⁸ Prav tam, str. 262

⁹ Prav tam, str. 263

Herman II., ki je lahko gradil na trdni ekonomski in politični dediščini družinskih predhodnikov, je bil "najuspešnejši nosilec dinastične politike celjske hiše"¹⁰. Skoraj pol stoletja (1392-1435) jo je vodil h končnemu cilju – ustanoviti samostojne Celjske dežele. V navezi (od leta 1396) z ogrskim kraljem Sigismundom Luksemburškim, kasnejšim nemškim in češkim kraljem ter rimskim cesarjem, mu je uspelo povečati celjsko posest v ogrskem kraljestvu in si tako "pridobiti visoke nazive izven meja Rimsko nemškega cesarstva"¹¹. Na ta način je rahljaj vezi, ki so ga podrejele deželno knežjim Habsburžanom. Herman II. je Celjske popeljal med evropsko plemiško elito s strateško skrbno premišljenimi porokami. V njegovem času se je celjska hiša sorodstveno povezala z Luksemburžani, Jagelonci, z bavarskimi Wittelsbachi, ogrskimi Garajji, hrvaškimi Frankopani in grofi Goriškimi.

Sožitje s pregovorno zvitim Sigismundom je bilo pogosto težavno, toda za Celjane zelo donosno. Herman si je kot človek premisleka in preudarka zagotovil položaj Sigismundovega odposlanca in spremljevalca, med drugim ga je spremljal na koncilu v Konstanci v letih 1414-1418, postal pa je tudi član elitnega Zmajevskega reda. Po izumrtju Ortenburžanov leta 1419 so Celjske uveljavili dedno pogodbo iz leta 1377 in si z dediščino odločilno povečali posest na Kranjem in Koroškem. Celjski so dosegli višek posestne ekspanzije: "upravljali so 12 mest, okrog 30 trgov, 40 mitnic in okrog 125 gradov"¹².

Leta 1423 se je Ernest Železni za bogato odškodnino odrekel habsburškemu fevdnemu gospodarstvu nad Celjskimi, ki so na ta način izpopolnili vse pogoje za imenovanje v državne kneze. Herman II. tega ni dočakal; umrl je v Bratislavi leta 1435.

Spomladi 1452 Ladislav Posmrtni (ogrski in češki kralj ter avstrijski vojvoda) dosegel polnoletnost po avstrijskem deželnem pravu; Ulrik II. je izrabil priliko in v tesni navezi z avstrijskimi deželnimi stanovci so Celjski prisilili Friderika III. Habsburškega, da se je odrekel skrbništvu nad Ladislavom. Čeprav je bil Ladislav sedaj formalno neodvisen, je vojvodino Avstrijo v njegovem imenu upravljal Ulrik, kraljestvo Ogrsko pa Ivan Hunyadi.

Poleti 1456 je Ivan Hunyadi umrl in dolgotrajna prizadevanja Ulrika II. Celjskega, da si z vplivom na Ladislava Posmrtnega pridobi vodilno mesto na Ogrskem, so dozorela. Ladislav ga je v začetku novembra 1456 imenoval za vrhovnega poveljnika ogrskih čet in kraljevega namestnika. S tem je Ulrik grobo posegel v interese domačega plemstva, ki sta ga vodila brata Hunyadi. V Beogradu, kamor je Ulrik II. pripotoval z Ladislavom Posmrtnim, da bi se udeležil križarskega pohoda proti Turkom, mu je ogrsko plemstvo pod vodstvom Hunyadija pripravilo zasedo in 9. novembra 1456 zjutraj je v trdnjavi Kalemegdan pod udarci meča padel zadnji moški potomec celjske plemiške hiše.

¹⁰ Fugger Germadnik, str. 75

¹¹ Prav tam, str. 89

¹² Prav tam, str. 94

Komaj so Ulrika II. položili v grobnico v minoritski cerkvi v Celju, že se je razplamtela vojna za njegovo bogato dediščino. Glavni pretendenti zanjo so bili Ulrikova žena Katarina, Goriški grofje, ki so se sklicevali na dedno pogodbo iz leta 1437, ogrski in češki kralj Ladislav Posmrtni ter cesar Friderik III. Habsburški z dedno iz leta 1443. Po smrti Ladislava (1457) in umiku Katarine (1458) so leta 1460 v Požarnici položili orožje še Goriški. Vsa "posest po knežjih grofov Celjskih znotraj rimsko nemškega cesarstva je prešla v habsburške roke"¹³.

¹³ Prav tam, str. 119

V. RAZISKOVALNI DEL

5.1. POSTANEK V CELJU

Glede na to, da so grofje Celjski le najbolj raziskani v 'svojem' krovnem mestu Celju, sva najino raziskovanje najprej začele v Pokrajinskem muzeju Celje. Tam sva dobile dobro podlago za nadaljnjo raziskovanje. Poleg vodenega ogleda muzeja, sva fotografirale in zabeležile razstavo. Izvedli sva tudi intervju z vodjo razstave Celjskih grofov Pokrajinskega, gospodom Damirjem Žerakom, ki je potekal v knjižnici urada muzeja. Gospod Žerak je šolani višji kustos, zaposlen v Pokrajinskem muzeju Celje, na oddelku za zgodovino. Po osnovni izobrazbi je magister zgodovinskih znanosti. Diplomiral je na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete univerze v Ljubljani. V muzeju je kustos za srednjeveško zgodovino. Pristojen je za raziskovanje na temo grofi in knezi Celjski, za zbiranje predmetov povezanih s tem obdobjem, preučevanjem, raziskovanjem in postavljanjem razstav ter pisanje člankov, publikacij . Kar je dobro vedeti je, da v sklopu Pokrajinskega muzeja Celje je tema grofje in knezi Celjski, ena izmed nosilnih raziskovalnih tem. Celje je le knežje mesto, še danes sta ohranjena oba gradova.

Po ogledu razstave sva izvedli še krajši intervju:

1. Kateri pisni vir potrjuje, da je Veronika Deseniška res iz Desenića v Hrvaškem Zagorju?

Ni vira, ki bi to potrjeval. V Pokrajinskem muzeju Celje lahko najdete zapis o Veroniki Deseniški iz Celjske kronike. Je eden najpomembnejših pisnih virov za proučevanje zgodovine grofov in knezov Celjskih. Ob tem pa je Celjska kronika daleč najpomembnejši vir, ki je nastal prav tu v Celju. Imamo namreč veliko virov, ki so nastali kjerkoli na današnjem slovenskem, hrvaškem, avstrijskem ali madžarskem ozemlju. Avtor kronike je še ne odkrit. Sodeč po vsebini bi naj avtor bil duhovnik ali menih v tukajšnjem minoritskem samostanu, morda pa celo grajski pisar. Zagotovo je imel dostop do arhiva, morda pa celo do kakšnih drugih neposrednih informacij. Originalna kronika se do danes še ni našla. So pa kasneje nastajali številni prepisi, in ravno v teh se omenja Veronika Deseniška, iz kraja Desenice. Veronika, naj bi po mnenju nekaterih, izhajala iz Desenića v Hrvaškem Zagorju. To sklepajo zaradi podobnosti imena. Mnenja so deljena, raziskovalci so dan danes skeptični ali je temu res tako. Lahko bi šlo za kakšen drug kraj podobnega imena. V Celjski kroniki se omenja Veronika Deseniška, njeno sojenje, usmritev ipd. Poleg tega pa obstaja tudi listina, ki jo hrani arhiv Republike Slovenije, ta pa je nastala leto po njeni smrti. To je edina listina, kjer se Veronika poimensko omenja in jo hrani kakšna slovenska arhivska institucija. Friderik Celjski je leta 1426 podelil nekatere pravice, privilegije samostanu v Bistri, tam piše v svojem imenu in v imenu svoje takrat že umrle žene Veronike.

2. Kakšen vpliv so imeli Celjski na potek nadaljnje evropske politike?

Tisto kar je dobro vedeti je, da so bili grofje in knezi Celjski najpomembnejša plemiška rodbina, ki je imela svoja matična posestva (to so bila posestva v Spodnji Savinjski dolini) na današnjem slovenskem ozemlju. Tudi najpomembnejša slovenska rodbina, ki je imela svoj sedež na današnjem slovenskem ozemlju. Sedež Celjskih je bil prvotno na gradu Žovnek od tam tudi izhajajo, od koder so tudi dobili prvotno ime Svobodni gospodje Žovneški. Imeli so obdobje, v katerem je bil sočasno sedež tudi na gradu Lemberg pri Šmarju pri Jelšah. Na vrhuncu svoje moči so imeli Celjski v lasti okrog 125 gradov s pripadajočo zemljo (številna mesta, trge, mitnice, imeli številne pravice in privilegije in vse to so po njihovem izumrtju dobili v roke Habsburžani. Ta moč je postala osnova za njihova vladavino nad večjim delom današnjega slovenskega ozemlja vse do konca prve svetovne vojne, ko je razpadla AO. Na kontekstu celotne evropske politike, Celjske niti niso imeli vpliva, ampak pomembna je njihova zapuščina. Vpliv so imeli za časa svojega življenja, za nadaljnji potek pa ne ravno. Predvsem je pomembno, da so se potem tukaj Habsburžani zasedrali kot nesporni gospodarji tega ozemlja, kamor sodi tudi današnji slovenski prostor.

3. Kako je Celjska dežela knezov vplivala na današnjo velikost ozemlja Republike Slovenije, značilna oblika kokoške?

Na zemljevidu (SLIKA 1), se vidi koliko gradov so imeli, kje so bili, kakšne so bile meje. Če sedaj pogledamo meje, lahko vidimo da današnja Slovensko-Hrvaška meja poteka skoraj identično kot meja med nekdanjim Nemško-rimskim cesarstvom in med Ogrskim kraljestvom. Ampak mi ne smemo današnje oblike Slovenije pretesno povezovati s takrat njimi srednjeveškimi mejami držav, dežel in podobno, današnje slovensko ozemlje je rubrika zase. Meje so razvoj dolgega zgodovinskega procesa na eni strani, seveda tudi germanizacije, kolonizacije, fevdalizacije, številnih vojn itd. Do prehajanja današnjega slovenskega naroda iz enega v drug državni okvir. Takrat je slovenski prostor večino sodil v okvir Nemško rimskega cesarstva. En del tudi pod kraljevino Ogrsko, en del pa tudi pod Beneško republiko. Današnja oblika kokoške ni posledica politike Celjskih grofov, ampak dejstva, da se je tu, nahajalo slovensko ljudstvo, da gre za približen narodni okvir Slovencev. Seveda, jih je veliko ostalo izven tega okvira, imamo Porabje, Avstrijska Koroška, del Štajerske, Italijanski prostor, to je potem razvoj kasnejših stoletij.

SLIKA 1: Označeno je območje, katerega sva raziskovali (vir slike: Pokrajinski muzej Celje).

4. Kakšno gospodarsko in vojaško moč so Celjski imeli na vrhuncu svoje vladavine v primerjavi s ostalimi kneževinami Rimsko-nemškega cesarstva?

To, da so bili Celjski na vrhuncu vladavine, ena izmed najbogatejših, najvplivnejših rodbin ni nobenega dvoma. Čisto za primerjavo recimo vrednost gradu Planina pri Sevnici, ki so jo Celjski v 14. Stoletju imeli v lasti (bil je najvrednejši grad Celjskih grofov). Stal je 8.000 goldinarjev oz. zlatnikov, potem recimo Postojna je bila vredna 28. 000 zlatnikov, vemo pa npr. da je Ulrik II. eno leto pred svojo smrtjo Tirolskemu vojvodu Sigismundu Habsburškemu, posodil ogromno vsoto denarja, vrednost naj bi bila 200.000 zlatnikov, lahko si samo predstavljamo koliko denarja so dejansko Celjski imeli, in koliko so lahko s tem kupili, bolj pomembno od tega je pa vprašanje, kako so Celjski pridobivali vso to premoženje. Oni so seveda gradove, ozemlja, načrtno pridobivali pod svoje roke, niso kupovali gradove kar tako vse povprek ampak so skrbno pazili da so se ti gradovi, ta posestva, nahajala ob prometnicah, ob trgovskih poteh,

pomembnih strateških legah. Potem veliko gradov so kupili s pomočjo Judovskega kapitala, to so bile Judovske družine, ki so živele v Celju, Ljubljani, Mariboru, na Ptuju, to so bile te finančno močne družine, ki so posojale finančna sredstva.

Žovneški oz. kasneje Celjski niso bili samo pomembni plemiči oz. politiki, vojaki, bilo so tudi izjemni poslovneži, tako rekoč ni minilo leto ne, da bi izvedli kakšen nakup, prodajo, s kratka kar koli povezanega s posli. Celjski so zelo dobro znali izkoristiti finančno stisko, in propad manjših plemiških družin, ki so bile zadolžene. Potem so Celjani od njih odkupovali kakšne dolgove, vojaško najemništvo. Celjane srečamo na bojnih pohodih od Baltika do Sredozemlja, in zato vojaško službo, so bili oni dobro plačani, ker tudi Celjani sami so morali s financirati vojaško opremo, morali so plačati viteze, ki so jim potem ponudili v usluge stali, in oni so bili zato plačani. Potem sistem Mitnic v srednjem veku je bilo narejeno tako, recimo da je nek trgovec, nek kmet, ki je potoval po deželi, je na primer ponujal svoje usluge, na kakšnih trških mestih, sejnih je zato vstopil v mesto, plačal neko dajatev, temu so rekli Mitnica. Potem, če si prečkal reko, si plačal mostnino, če si šel po mostu, potem si plačal brodarino, in res ta sistem mitnic je tudi prinašal veliko dobička. Celjski so opravljali tudi sami druge javne službe, recimo odvetniki. Gornje grajski samostan Benediktincev to je bila najpomembnejša srednjeveška cerkvena institucija, pri nas v Savinjski dolini, kot njihovi odvetniki, so seveda pridobili tako na moči kot na vplivu prav tako pa tudi denarno. Najpomembnejši vir za pridobivanje denarja so bile pa poroke, torej ženitna politika, je bila zelo pomembna. V srednjem veku so se plemiči seveda poročali bolj kot ne iz koristi, kot pa iz neke prave ljubezni, ampak vse to je bilo družinsko organizirano, in seveda nevesta je ob poroki prinesla s sabo bogato doto, v smislu gradov, denarja, v obratni smeri je pa možki ženi dal darilo, ki se je imenovalo ali jutrnja ali za ženilo. Skratka poroke so predstavljale priljubljeno obliko povezovanja in iskanja zavezništva med plemiškimi družinami. Žovneški in kasneje Celjski so bili na tem področju uspešni, saj so se v 13. stoletju sorodstveno vezali z uglednimi družinami, kot so bili Vovbržani, Sternbergi in Ptujski. Tudi prva generacija grofov Celjskih se je dobro poročila, v družini grofov Ortenburških in Goriških. Vse je prekosil Herman I., ki se je leta 1360/61 oženil s Katarino, hčerko bosanskega bana Stjepana II. Kotomanića, in si na ta način zagotovil posredno zvezo z ogrsko vladarsko hišo. Konec 14. stoletja so se Celjani povezali s kraljevo krvjo: leta 1380 se je Viljem Celjski poročil z Ano, hčerko poljskega kralja Kazimirja Piasta. Tradicijo sklepanja politično obetavnih porok je v 15. stoletju uspešno nadaljeval Herman II. Celjski.

Politično in gospodarsko moč ostalih kneževin je težko soditi, saj so imele drugačno podlago kot pa na primer naši Celjski grofje. Če se osredotočimo na Celjske, imeli so veliko vlogo v evropski združbi tistega časa. Kot primer, ko je Herman II., šel na vojaški pohod, v službi Ogrskega kralja Sigisa Luxemburskega, je prispeval velik del konjev celotne vojske. Ali pa recimo, koliko konj in vitezov je s financiral Friderik I. Celjski, ko je šel na bojni pohod, in to je seveda je velik strošek.

5. Kako se je oblikoval današnji grb Republike Slovenije?

Skupščina Republike Slovenije je 25.6.1991 sprejela ustavni zakon o grbu in zastavi Republike Slovenije. Uzakonjen je bil predlog grba in zastave, ki ga je predložil akademski kipar Marko Pogačnik. Koncept grba je obrazložil med drugim tudi v monografij, posvečeni Državnemu zboru Republike Slovenije.

Grb Slovenije ima obliko ščita, na katerem je stiliziran lik triglava, dve valoviti črti pod njim ponazarjata morje in reke, nad njim pa so tri zlate šesto krake zvezde, razporejene v obliki trikotnika. Obliko in posamične elemente slovenskega krajinskega prostora ali pa kot simbolno izraženo osnovno notranje ravnovesje človeškega bitja – ravnotežje moškega in ženskega principa. Geometrijska kompozicija grba je zasnovana na dveh enakokrakih trikotnikih; trikotniku neba in trikotniku zemlje, ki se stikata v spodnji od treh zvezd. Zvezde izvirajo iz grba domače plemiške družine Celjskih grofov, ki so v času visokega srednjega veka pod svojo oblast združili velik del ozemlja, ki sestavlja današnjo Slovenijo. Zvezde Celjskih zato simbolizirajo kulturno-državniško tradicijo slovenskih dežel v okvirju njihove vključenosti v tokove evropske zgodovine.

5.2. GRAD ROGATEC S TRŠKIM NASELJEM ROGATEC

Pri raziskovanju Rogatca sva se povezale z Zavodom za kulturo, turizem in razvoj Rogatec.

Rogatec je bil poseben zato ker je bila to prva posest s katero so Celjski mejili na Ogrsko, pred tem so mejili ob Savinji, ob pridobitvi Rogatca pa so postali njihovi mejaši. Kar na enkrat so se vse zadeve, ki so se odvijale na tem koncu, prestavile na mejo.

INTERVJU

1. Kako se je Rogatec povzpел v soj srednjeveške slave?

Grad Rogatec je sodil med pglavitne krške fevde v Savinjski marki. Posest se kot Roas omenja že 1130, ko jo je kralj Lothar III. v Würzburgu potrdil krški škofiji kot eno tistih posesti, ki so jih njegovi predniki podelili Waltunu, Svetopolku, grofici Immi ter grofu Viljemu in njegovemu istoimenskemu sinu; te je pozneje Viljemova vdova Hema Breže-Selška, ko je ostala brez dedičev, prepustila krški cerkvi. V citirani listini se omenjata le gradova v Trušnjah, rogaški grad pa se izrečno omenja šele v listini iz 1192 kot Purch ze Rohacz. Dokument izpričuje, da je imel Rogatec od krškega škofa dotlej v fevdu štajerski vojvoda Otokar VI., ko pa jeta umrl, so postali krški fevdniki gospodje iz Konjic. Iz rodu Konjiskih izvirata Bertold in Stefan - Perhtoldus et Stephanus de Rohas, ki nastopata kot priči v neki listini iz 1197 in ki sta si po svojem novem gradu privzela tudi ime. Rod Rogaških je obdržal grad v svoji posesti do konca 13. stoletja.

Leta 1283 se Rogatec prvič omenja kot trg (castrum Roatz et forum ibidem), toda to je že čas, ko so gospodje Rogaški izumrli in izginili iz listin. Gospodstvo je prešlo v posest Liechtensteinov, vendar ga je Oto III., ki je bil tudi štajerski komornik, že leta 1301 skupaj z ljudmi in nepremičninami, kar vse je imel v zajmu od krškega škofa Henrika III., za 700 mark srebra prodal Ulriku II. Žovneškemu. Gospodje Žovneški odtlej nastopajo kot gospodarji Rogaškega gospostva.

1304 so krški škofje podelili grad in posest Žovneškim tudi formalno v zajem. Ko so njihovi potomci Celjani izumrli. Jo je prevzel deželni knez in jo pričel oddajati v upravljanje svojim oskrbnikom. Poslej o nekdanjem, pomenu gradu ni več sledu.

Posest gradu in gospostva se je poslej še nekajkrat menjala, grad sam pa je leta 1326 celo prešel v zastavno last Wulfinga Edlinga iz Guštanja. Nekoliko nejasna je potem vloga Ulrika Aigla, ki so ga Žovneški leta 1330 zavezali, da prebiva v Rogatcu. Za to so ga celo poplačali, a vse kaže, da je sicer prebival v trgu, obenem pa je bil zadolžen za grajsko posadko. To dolžnost je v drugi polovici 14. stoletja obvladoval rod tržana Janeza, ki je skupaj s svojim bratom Jankom že leta 1361 nosil naslov erber- ta je označeval višji, čeprav neplemiški družbeni položaj.

Skupaj z gradom je za časa Celjanov rasla tudi veljava istoimenskega trga, toda čeprav si ni, v nasprotju z mnenji nekaterih avtorjev, nikoli pridobil mestnega statusa, je v obdobju turških in ogrskih vpadov že v drugi polovici 15. stoletja dobil ozidje.

2. Kako se je spreminjal grad Rogatec skozi čas?

Grad, pozidan vrh zložnega grebena na strmem hribu severovzhodno od naselja tik nas župnijsko cerkvijo, je stopil v zgodovino leta 1192, ko se omenja kot Purch ze Roharz. Sodil je, kot smo že videli, v območje krške škofijske posesti v Obsotelju, upravljali pa so ga gospodje Rogaški, veja mogočnih konjiških gospodov. Leta 1301 so ga prevzeli Žovneški, poznejši grofje Celjski, ko pa so ti leta 1456 izumrli, je tako kot vsa druga njihova gospostva prešel v roke deželnih knezov, Habsburžanov.

5.3. LEMBERG PRI ŠMARJU in ŠMARJE PRI JELŠAH

SREDNJEVEŠKI GRAD LEMBERG

Prva omemba gradu Lemberg (Lengenburg) je znana iz leta 1138, ko je krška škofija podelila zemljiško gospostvo in deželno sodišče Gebhardu I., vitezu na gradu Lemberg, enemu od treh najpomembnejših žovneških gradov. Leta 1341, ob imenovanju Žovneških v grofe Celjske, je prav leंबरško gospostvo samo tvorilo novo celjsko grofijo. Prišlo je do povzdignjena drugega največjega in sklenjenega posestva, gospostva Lemberg, znotraj krške škofije.

Lemberg je bil izredno pomemben ne le zaradi velikosti, temveč tudi zaradi lege blizu ogrske meje, ki je ponujala veliko možnosti za trgovanje in pobiranje davkov. Na gradu so prebivali vitezi in gospodje, kot je vidno iz gradišča, v katerem zaznamo dvodelno zasnovo, deljeno s prečnim jarkom. Povsem razločno pa so še ohranjeni sledovi nekdanj utrjenega pregraja.

TRG LEMBERG S SEJMIŠČEM

Trg Lemberg se kot kraj prvič omenja leta 1248. Potrditve trških in sodnih pravic je prejel leta 1368 in ponovno leta 1436 kot trg z vsemi pravicami in privilegiji. Trg Lemberg je v celoti ohranil srednjeveško urbanistično zasnovo skupaj s sejmiščem. Zaradi ugodne lege ob nekdanj glavni cesti se je razvil v obrtno, trgovsko in sejmsko središče. Slovel je po znameniti srednjeveški zgodovini z Rotovžem ter živinskih kramarskih sejmi skupaj s sejmskimi gostilnami. Trg je ostal do leta 1935, ko je izgubil samostojnost in gospodarsko neodvisnost. Srednjeveški trg Lemberg je eden najbolje ohranjenih srednjeveških trgov na Slovenskem. Stisnjen je v ozko dolino, skozi katero teče potok Lemberžica, ob njem pa se vije nekdanj pomembna trgovska in fevdalna pot, ki je povezovala južni in vzhodni del Štajerske. Trg ima obliko obcestnega trga, kjer je na začetku kapela, zaključni pa ga cerkev in nekdanj ob njej tudi pokopališče.

LEGENDA O SEDMIH GRADOVIH

Sedem, ali celo dvanajst gradov, ki so stali na gričih okoli trga kot naravni obrambni obroč? Drži, bili so povezani z mostovi in podzemnimi rovi. Lemberg je bil izjemno bogat trg, povezan z avstro-ogrskim cesarstvom.

Nič čudnega, še vedno je slišati: 'Lemberg je bil na zlati niti pri cesarju.' Šaljivke podobne tej lahko najete v knjigi Šaljive zgodbe o Lemberžanih. Zgodbe je skupaj zbral znani etnolog Niko Kuret. Šale so v prvi vrsti nastale zaradi zavidanja ljudi na kvalitetno življenje Lemberžanov. V času Celjskih je le Lemberg bil 3. največji grad, v njihovi lasti.

Glavni razlog za tolikšno število gradov na tako majhen območju je najverjetneje bil varovanje trgovske poti.

SLIKA 2: Zemljevid 7 gradov Lemberga s kraljevi znamenitosti, griči in potmi (vir slike: Turistično kulturno društvo Lemberg).

ROTOVŽ NA PODEŽELJU

V središču trga stoji srednjeveški Rotovž, imenovali pa so ga tudi magistrat. Vodil ga je trški sodnik, ki je bil hkrati župan, skupaj s svetovalci. Vse do leta 1820 je bil tukaj sedež sodnika. O moči in pomembnosti kraja je nekoč pričala zlata roka pravice z mečem, ki je simbolizirala in potrjevala sodne in trgovske svoboščine. K Rotovžu je prislonjen pranger ali sramotilni steber, kjer so sodili ljudem, ki so tako ali drugače goljufali. Trg Lemberg je imel svoj grb (sedaj obnovljen), v katerem je jagnje s krono na glavi in upognjeno desno nogo. Od leta 2010 je na Rotovžu muzej zgodovine trga Lemberga.

Zanimivo dejstvo je, da Lemberžani pišejo Rotovž z veliko začetnico, saj ima v kraju simbolično in čustveno vrednost. Z njo je izraženo tudi spoštovanje do tega zgodovinskega objekta, je ime hiše in muzeja.

ZGODOVINSKE PEŠPOTI

To so poti, po katerih so v preteklosti hodili fevdalni gospodje, vitezi, trgovci, kmetje, sejmarji, romarji in popotniki. Ko pa so leمبرški gradovi propadli, so po teh poteh hodili tržani, do svojih vinogradov, zidanic, gozdnih posestev, ter do svojih cerkva. To so bile od nekdaj leمبرške poti, ki vedno znova privabljajo obiskovalce, da odkrijejo njihovo tisočletno preteklost.

INTERVJU

Kontaktirale sva gospo Slavico Lorenčak. Z njo sva izvedli intervju in ogled muzeja Lemberg. Njen poklic je diplomirana ekonomistka. Izšolala se je na Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije (MFDPŠ). Zdaj pa dela kot turistični vodja Lemberga in okolice in kot informator. Njena hčerka, Marja Lorenčak Kiker, trenutno živi v Ameriki, ampak nama je pri raziskovanju pomagala preko elektronske pošte. Šolala se je na Filozofski fakulteti UL, po poklicu je umetnostna zgodovinarica. Skupaj sta nama odgovorili na vsa zastavljena vprašanja v povezavi z Lembergom in Šmarjem pri Jelšah.

1. Kako je Lemberg povezan z Celjskimi?

Predniki Celjskih grofov so živeli na gradu Lemberg pri Šmarju (stari nemški pisni viri, v času srednjega veka navajajo Lemberg pri Poljčanah).

2. Tako politično kot gospodarsko gledano kako so Celjski vplivali na nadaljnji razvoj današnje Slovenije?

Lahko izhajamo kar iz Lemberga, saj je bilo tako ali tako potem povsod isto. Ko so Žovneški gospodje bili, leta 1341, povzdignjeni v grofe Celjske, je Lemberg pa tudi ostala politična sfera v tistem času dosegla največji vzpon moči Celjskih. Lemberg izvira že iz 10. oz. začetek 11. stoletja, stvari so se dogajale v njem že nekoliko prej (8. in 9. stoletje). V 10. in 11. stoletju je bila lastnica tega ozemlja Ema Hema Breže Celjska, rojena v Peštanju. Skupaj z njenim možem sta bila lastnika tega ozemlja. V drugi polovici 11. stol. je postala vdova, kasneje še izgubi oba sinova (ubili so ju v zaroti). Kot ženska ni mogla nadzorovati vso to ozemlje, zato je začelo gospodarsko propadati in se je odločila vse skupaj podariti Cerkvi (Krški škofiji na Koroškem). Ta cerkev je pa slabih 100 let kasneje dajala ta ozemlja v najeme oz. fevde. Tako pridejo leta 1138 na grad Lemberg Žovneški gospodje, predniki Celjskih. Obstaja tudi pisni vir, ki to potrjuje, listina. Piše, da je prišel vitez Gebhard I. Žovneški in dobil pravico do deželnega sodišča in zemljiškega gospostva. In se formira velika močna fevdalna uprava Žovneških. Ta Lemberška gosposčina je bila podlaga, da je cesar Ludvik Bavarski, Žovneške gospode povzdignil v grofe Celjske. To je bil njihov največji vzpon.

3. Poleg zgodbe Veronike Deseniške, so imeli Celjski velik vpliv na slovensko in hrvaško literaturo?

Meteoritski vzpon in tragični zaton celjske grofovske-knežje dinastije je zaradi svoje izjemnosti buril ljudsko domišljijo in spodbujal besedne ustvarjalce ne le na sedanjih slovenskih tleh, ampak tudi na Hrvaškem, v Avstriji, na Madžarskem, Češkem, Poljskem in v Italiji. Prvi je celjsko temo v nemščini literarno obdelal štajerski pisatelj Johann Nepomuk, vitez von Kalchberg leta 1791 v trilogiji Die Graffen von Cilli.

Eden Žovneških, najverjetneje Konrad I., ki je živel v prvi polovici 13. stoletja, je bil tudi viteški lirik. Do danes so se ohranile tri njegove verzifikacije, ki sledijo zgledom klasičnega Minnesanga, a pri tem izkazujejo dokajšnjo oblikovalno spretnost oz. verziranost, pesnik v nekoliko elegičnem tonu opeva ljubezen do svoje gospe, ki je zanj nedosežno visokega rodu. Konrad je po vsem videzu živel tipično življenje viteškega pesnika: leta 1224 se je udeležil

turnirja v Brežah, ki ga je v pesnitvi Frauendienst (Služba dami) opisal Ulrich Lichtensteinski. Koroška vojvodina je v tistem času – pod Bernhardom II. Spanheimskim – pomembno središče viteške kulture (na njegovem dvoru se je nekaj časa mudil celo sam Walther von der Vogelweide), v kateri je tudi slovenščina igrala določeno vlogo (vojvoda Bernhard je v Venero našemljenega Ulricha Lichtensteinskega namreč nekoč pozdravil z: »Bugu waz primi, gralva Venus! /Bog vas sprejmi, kraljica Venus!/). Nasploh slovesne dežele tedanji Evropi niso bile neznane: v svojem znamenitem epu Parzival Wolfram von Eschenbach (umrl verjetno med 1220 in 1230) pohvalno omenja slovenske viteze («ein werdiu windesh diet»), Podravje in savinjski prostor (Celje, Rogatec, Hajdina – po tem kraju naj bi dobil ime celo Gahmuretov oče in Parzivalov del Gandin) pa popiše kot prizorišče dogodivščin Parzivalovega strica Trevrizenta. Njegove besede izdajajo poznavalca krajevnih razmer.

Toda Žovneški so tedaj in pozneje kljub Konradovemu kovanju verzov usmerjeni predvsem k praktičnim in konkretnim rečem: že njegov oče Gebhard II. se omenja tudi kot Lemberški, kar pomeni, da se je njegova oblast razširila tudi nad ta pomembni fevd krških škofov severovzhodno od Celja, ki je tako vse bolj očitno postajalo etapni cilj ekspanzionistične politike rodu. Res je bil Ulrich Lichtensteinski boljši pesnik in na turnirju v Brežah tudi boljši bojevnik kakor nam že znani Konrad, toda leta 1301 se pokaže, da so svobodni gospodje iz Savinjske doline uspešnejši v vsakdanjosti pragmatiki: Ulrik II. Žovneški za 700 mark srebra kupi od Otona Lichtensteinskega (sin pesnika Ulricha) krški fevd Rogatec. Ne kultura, temveč bogastvo dela Žovneške pomembne in mogočne.

4. Ali so Celjski zgradili grad Lemberg?

Verjetno že pred njimi, zato ker je listina, ki piše o tem. Med drugim so to tudi domneve in raziskave. Ampak moral je že 'stati' pred Žovneškimi, saj vemo da je vitez Gebhard I. deloval na gradu Lemberg že leta 1138.

5. Kaj je obsegalo zemljiško gospostvo Lemberg?

Zajemalo je območje od porečja Dravinje do porečja Voglajne, na jugo pa vse do porečja Sotle. Vso to ozemlje je opravljal fevdalni gospod iz gradu Lemberg.

6. Poleg ruševin gradu so še, kateri drugi ostanki Celjskih v Lembergu?

Ostanki so še grajska kapela Sv. Pankracija z veliko grobnico v ladji kapele, kjer so pokopavali Žovneške gospode, prednike grofov Celjskih.

7. Kaj pa občina Šmarje pri Jelšah, so še tam kakšni ostanki delovanja Celjskih?

Ja, v Šmarju se nahaja predvsem sakralna dediščina, najpomembnejša iz tistega obdobja je cerkev Sv. Barbare.

5.4. PODSREDA

Preko Kozjanskega parka Podsreda sva se povezali z gospo Natašo Ferlinc. Po poklicu je naravovarstveni svetnik. Po izobrazbi je profesor zgodovine in diplomirani etnolog

1. Ali so Celjski zgradili grad Podsreda?

Ne. Grad je bil pozidan že veliko prej. Celjski grofje so ga dobili v fevd.

2. Kaj je obsegalo zemljiško gospostvo Podsreda?

To ni enostaven odgovor, ker se je posest spreminjala. Težko je določiti, kje se je začela in kje končala.

3. Kateri so ostanki Celjskih v Podsredi?

Edini pravi ostanek njihovega delovanja je grad Podsreda.

Na trgu je sramotilni steber, sicer mlajši, na katerega so vezali lopove, kaznjence in jih potem izpostavili sramovanju, zraven je pisalo kdo je to, kakšne je njegov zločin, kakšno kazen bo prejel.

Krški fevd Podsreda nad istoimenskem naseljem je bil do srede 13. stoletja v rokah starih Planinskih. S Kozjim in Pilštanjem je nadzoroval cesto, ki je preko krških kozjanskih posestev povezovala Celje s salzburškim Posavjem. Grad, ki je bil od zgraditve najprej eden petih glavnih krških fevdov in sedež deželnega sodišča, je nastal malo pred sredo 12. stoletja. V mogočno utrdbo se je razvil iz prvotnega enostavnega kastela. Skozi čas so se lastniki posestva menjali, leta 1338 je Herman s Kranichberga prodal Podsredo Frideriku Žovneškemu, vendar za skoraj dvakratno količino srebra, kot jo je sam odštél ob nakupu leta 1318. Žovneški so od številnih sorodnikov Svibensko-Podsredških morali doseči še odpoved morebitnim dediščinskim pravicam: leta 1339 od Viljema s Pišec, ki je bil nečak Hauga s Svibnega, ter od Šperenberških (Rajhenburških). Poslej je bila Podsreda med tistimi krškimi gradovi, ki so jih škofje redno potrjevali grofom Celjskim. Ti so gospostvo še razširili, ko so od okoliških plemičev odkupili krške in salzburške fevde. Po izumrtju Celjskih (1456) sta grad in gospostvo postala deželnoknežja last in bila podeljena v zakup.

5.5. DVOR VELIKI TABOR

Monumentalna arhitektura in večstoletna obzidja, ohranjena do danes v skoraj izvorni obliki, ter vrsta mogočnih lastnikov Velikega Tabora, vključno s Celjskimi grofi, so spodbujali domišljijo sodobnikov in generacij za njimi. Zgodbe o Velikem Taboru, njegovih skrivnostih, ljudeh, načinu življenja ter dogodkih so del ustnega izročila in nesnovne dediščine Desenića in celotne Hrvaške. Najbolj znana tovrstna zgodba je tista o Veroniki Deseniški. Pri raziskovanju zgodbe Veronike Deseniške sva brskali tudi po spletnem portalu zgodovinskega arhiva Celje v digitalnem fondu.

Grad Veliki tabor že več kot 500 let ljubosumno čuva legendo o nesrečni ljubezni prelepe Veronike. Prisluhne njenemu žalostnemu stokanju, ki zlasti v dolgih zimskih nočeh doseže vsakega obiskovalca. Ta legenda je ena najbolj prepoznavnih identitet, ne le v Hrvaškem Zagorju, ampak tudi na Hrvaškem, kjer se je arhitektura dejansko zlila z naravo in ustvarila edinstveno in impresivno sliko. Legenda, ki pripoveduje o življenju vsakdanje osebe, je običajno izmišljena ali obogatena z domišljijo. Pa je tako tudi z Veroniko Deseniško? Prepletena je z resničnimi zgodovinskimi dogodki in ljudmi, deloma pa je plod ljudskega izročila. Domišljija je pripomogla, da je ta legenda dosegla svoj vrhunec v številnih oblikah umetniškega izražanja in ustvarjalnosti. Pisateljem, pesnikom in novinarjem sledijo glasbeni in scenski umetniki ter slikarji. Vse jih je navdihnila zgodba o nesrečni ljubezni, zato so skozi svoja dela pokazali svojo ustvarjalno moč, ki vodi do nekaterih novih idej in pogledov na to zanimivo legendo. Tako so nastale igre, balade, zbirke zgodb, roman, TV novela, ljudski balet, lutkovna predstava in slikanice.

INTERVJU

Vodja Dvora Veliki Tabor, gospa Renata Dečman (magistrica zgodovine), nama je predstavila legendo, naju popeljala po razstavi njihovega muzeja in odgovorila na vsa zastavljena vprašanja.

1. V kakšnih okoliščinah je umrla Veronika Deseniška?

Herman II. je najstarejšega sina Friderika poročil z Elizabeto Krško-Modruško, toda med starši dogovorjen zakon, sklenjen leta 1405, ni bil uspešen. Mladoporočenca sta imela svoj dvor v Krškem in ko je leta 1422 družinski poglavar Herman II. zahteval poravnavo med njima, naj bi po skupaj prebedeni noči v Krapini naslednjo jutro Elizabeto našli umorjeno v postelji.

'Po deželi se je javno govorilo,' piše kronist v Kroniki grofov Celjskih, 'da jo je (Friderik, op. p.) zavoljo ljubke gospodične, imenovane Veronika, ki bi jo rad vzel za ženo, ponoči zabodel in umoril, ko sta skupaj ležala.'

Družina pokojne Elizabete je zahtevala zadoščanje in vrnitev dote. Sorodnik umorjene, Ivan Frankopan, je leta 1422 v Peči na Ogrskem pozval Friderika na dvoboj 'zaradi posteljnega umora', toda ogrski kralj Sigismund je dvoboj prepovedal in Friderikov domnevni zločin izročil v presojo tribunalu pod vodstvom Erika VII., kralja dansko-švedsko-norveške unije. Rzsodišče v Peči je Friderika obtožbe oprostilo.

Pred poletjem 1425 se je Friderik poročil z Veroniko, ki je bila viteškega rodu. V prepisih Kronike grofov Celjskih je izvorni kraj Veronike zapisan v več različicah; splošno sprejet je bil kraj Desenič v Hrvaškem Zagorju.

Herman je zaprl neposlušnega sina, ki je ogrožal njegove politične in ekonomske interese, snaho pa je zajel na begu. Hotel je dokazati, da je zakon neveljaven, saj naj bi bila Veronika čarovnica, ki je Friderika k poroki zapeljala in celo njemu stregla po življenju. Za takšen primer je bilo pristojno samo cerkveno sodišče, ki bi ga lahko organiziral oglejski patriarh Ludvik II. Teck; v njegovo kompetenco so sodile tudi Hermanove posesti in je imel ta čas dvor in sodišče v Celju. Sodišče je Veroniko oprostilo obtožb, toda Herman jo je kljub temu zaprl na grad Ojstrica.

Tam so jo po navedbah avtorja Kronike 'hoteli umoriti z lakoto in žejo in ker se to ni posrečilo, je poslal grof Herman tja dva viteza, ki sta jo dala pod Ojstrico utopiti v čeburu.'

Veronika je umrla 17.10.1425, pokopali so jo v Braslovčah, vendar jo je Friderik pozneje dal prekopati v kartuzijo Jurklošter, kjer so ji našli grob v pokopališki kapeli ali v križnem hodniku. Ovdovelega Friderika je Herman izpustil iz zapora, sklepamo lahko, da najkasneje do januarja 1426.

Tragična, toda v srednjem veku ne posebej redka usoda Friderika in Veronike, v listinskem gradivu ni pustila veliko sledi. Veroniko kot soprogo Friderika konkretno omenja listina, datirana 24. avgusta 1426, ki jo hrani Arhiv Republike Slovenije. Prior in konvent kartuzijanskega samostana v Bistrici potrjujeta, da je grof Friderik daroval denar, kelih, mašna oblačila in druga darila, kar je samostanu omogočilo izgradnjo treh novih celic in empore z oltarjem, na katerem bodo maščevali zanj in za pokojno ženo Veroniko. Prihodke z večno luč pred omenjenim oltarjem naj bi zagotavljala prav tako darovana huba v Vipavi, v čast naše

ljube gospe in vseh svetnikov ter v pomoč in tolažbo obeh zgoraj omenjenih oseb (Friderika in Veronike).

Neznanemu piscu Kronike grofov Celjskih iz 15. stoletja se velja zahvaliti, da je spomin na Veronikino tragično usodo preživel. Ob popisu slavne preteklosti Celjanov namreč kronist tragične in za Hermana nečastne zgodbe ni spregledal. Nasprotno, iz vsebine je mogoče razbrati sočutje do umorjene in obžalovanje njene krute usode. V prepisih se je nato zgodba o Celjskih in njihovi žrtvi širila vse do 18. stoletja.

V 17. stoletju je zgodba Veronike Deseniške pritegnila Janeza Vajkarda Valvasorja, ki je 'žalostno zgodbo Veronike z Desenic' opisal v Slavi vojvodine Kranjske in pripoved zvesto povzel po Kroniki grofov Celjskih. Iz njegovega opisa sta razvidna simpatija do prelepe Veronike in sovraštvo do Celjskih, še posebej do Hermana. Valvasor je v slikovitem baročnem slogu ostro obsodil njegovo kruto dejanje.

Razgibana ljubezenska zgodba je ob pomanjkanju stvarnih zgodovinskih podatkov o Veroniki nudila plodna tla za številna dela in obsežno galerijo tragičnih junakinj. Aldo Milohnič si je celo zaželel, da ne bi zgodovinarji nikoli našli objektivnih odgovorov na številna vprašanja.

2. Kako je ohranjen spomin na Veroniko Deseniško?

Spomin na Veroniko je v Spodnji Savinjski dolini med ljudstvom ohranjen v okolici gradu Ojstrica, kjer je bila umorjena. Milica Štrekelj je leta 1918 v študiji o gradu Ojstrica zabeležila, da je med preprostim ljudstvom 'rodbinska žaloigra' edini spomin na ojstrški grad, na katerem se je v času, ko je pripadal Celjskim oziroma Žovneškim, zgodilo 'marsikatero grozodejstvo'. Iz tega časa naj bi tudi izviralo zgovorno ime bližnjega hriba 'Krvavica'. Zgodba, ki je krožila med ljudmi, v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Veroniko so vrgli iz te pečine, ki je bila potem vsa krvava in je dobila ime 'Krvavica'.

V okolici grada Fridrihtajna na Kočevskem, ki ga je pozidal Friderik in kjer naj bi mladoporočenca živela do pregona, se je po pričevanju gospe Vesne Jerbič Perko iz Pokrajinskega muzeja Kočevje, spomin na Veroniko ohranil v imenu rože. 'Veronikina roža' – tako so domačini pred drugo svetovno vojno poimenovali vrtnico, ki je rasla na Fridrihtajnu. Splošno zanimanje za grofe Celjske je začelo naraščati, ko so Slovenci po propadu Habsburške monarhije zaživel v Kraljevini SHS (kasneje Kraljevini Jugoslaviji). Trije klasiki slovenske besede so jih v letih od 1924 do 1932 vključili v svoja dramska besedila ter v duhu narodne in kasneje socialne prebuje ustvarili dela, ki so Celjske dokončno umestili v slovenski literarni in javni spomin. Takrat že nesporno ugledni Oton Župančič, Anton Novačan, politik in neomajni glasnik celjske zgodovinske veličine, ter Bratko Kreft, literarni zgodovinar in znanilec aktualnih revolucionarnih vrenj, so na osnovi tragičnega dogodka iz hiše Celjskih ustvarili zgodbe, ki so izražale njihova lastna svetovnonazorska prepričanja, razumevanje zgodovine ter medsebojnih človeških in družbenih odnosov. Vsi trije so tematsko gradili na tragičnem dogodku iz zgodovine celjske dinastije-sporu med očetom in sinom zaradi nezaželene ljubezni in žalostni usodi mlade neveste.

Do leta 1940 so poklicni gledališči v Ljubljani in Mariboru, Dramatični odsek Celjskega pevskega društva Celje in Celjski studio Celje odigrali skupno 94 predstav Župančičeve, Novačanove in Kreftove drame (pri tem predstave ljubiteljskih dramskih skupin niso vštete). Od takrat Veronikine zgodbe res ni bilo potrebno nobenemu več posebej razlagati.

K nesluteni popularizaciji Veronike Deseniške je nedvomno pripomogel tudi leta 1940 iz nemščine preveden zgodovinski roman Ane Wambrechtsamer Danes grofje Celjski in nikdar več.

Omeniti velja Karla Russa, glede na to, da prihajava iz 'Slatenskega' šolskega centra. Leta 1819, je slikar Karl Russ naslikal podobo z naslovom Veronika Deseniška išče pribežališče pri oglarjih. Slika je bila razstavljena v Joanneumu, nato pa v Zdraviliškem domu Rogaška Slatina. Na žalost je dom v noči od 16. na 17. avgusta 1910 uničil požar, v katerem je zgorelo tudi likovno delo. Na splošno pa so bila v likovni umetnosti dela na temo Celjskih in Veronike redka.

Na področju glasbe je skladatelj Danilo Švara motiv Župančičevega dramskega dela Veronika Deseniška prenesel v obliko istoimenske opere. Leta 2016 je Veronika Deseniška ponovno zaživela v musicalu na Starem gradu v Celju; po libretu Janeza Usenika in ob glasbi Leona Firšta je izzvenela kor hvalnica večni ljubezni.

Veronika Deseniška ostaja številnim književnikom vir inspiracije do današnjih dni.

3. Kaj danes predstavlja Veronika Deseniška?

Veronika Deseniška je simbol ženske, ki ljubi družbeno 'neustreznega' moškega in zaradi tega žrtvuje svoje življenje. Kot mnoge druge ženske iz zgodovine, ki so delile njeno usodo, je tudi Veronika postala univerzalni simbol, s katerim se lahko poistovetijo ljudje iz vseh časov. Kajti izkušnja nesrečne ljubezni je izkušnja vsakega človeka.

Življenjska zgodba Veronike Deseniške povezuje Hrvaško in Slovenijo in predstavlja del skupne hrvaško-slovenske dediščine. Na Hrvaškem je bilo izročilo o Veroniki Deseniški leta 2014 uvrščeno na listo zaščiteneh nesnovnih kulturnih dobrin, kot najbolj pomembna lokacija pa se omenja bližnji Veliki tabor.

Mesto, ki se povezuje z izročilom, se imenuje Desinić. Nahaja se v severozahodnem delu Hrvaškega Zagorja, kot najbolj pomembna lokacija pa se omenja bližnji Veliki Tabor.

Veliki Tabor je prvovrstni spomenik hrvaške zgodovine, arhitekture in kulture na splošno. Je prepoznaven znak ne samo Hrvaškega Zagorja, ampak tudi same Hrvaške. Sam objekt ima status najvišje kulturne dobrine - spomenika nulte kategorije.

4. Kakšna je zgodovina Velikega tabora?

Iz zgodovinskih virov in arheoloških virov je razvidno, da je Veliki Tabor poznosrednjeveški plemiški grad, ki so ga najbrž zgradili grofje Celjski v sredini 15. stoletja. Več kot pol stoletja so imeli v lasti vrsto zagorskih mest. tako je Herman II. Celjski dobil mesto Varaždin za darilo od tedanjega kralja Sigismunda, 27. januarja 1399 pa je z kraljevo darilno pogodbo dobil celotno Zagorje.

Veliki tabor je bil v 15. stoletju del vrbovske Vlaste linške posesti. V letih od 1445 do 1448 je zamenjal več lastnikov; do leta 1454 je bil lastnik grof Friderik II. Celjski, za njim pa Ulrik II Celjski. V času od 1458-1469 je bil v lasti Jana Vitovca, kapitana in vojskovodje, ki je služboval pri grofih Celjskih v letih 1437-1439. okoli 1443 je Vitovec postal tako imenovani vice banus – namestnik bana.

Leta 1502 je lastnik in upravitelj posesti postala družina Rattkay, ki je živela v gradu vse do smrti njenega zadnjega člana (1793).

5. Kako se legenda razlikuje od 'golih' zgodovinskih dejstev?

Neznani ljudski pripovedovalec je nesrečno zgodovinsko epizodo preoblikoval v eno najlepši hrvaških legend. Njena vsebina se danes v promocijskih brošurah gradu Veliki Tabor predstavlja lokalni različici, ki se pripoveduje v Veronikini domnevni domovini-Deseniću. Po legendi je bila Veronika Deseniška usmrčena na Velikem Taboru. Ta zgodba se omenja tudi v nekaterih znanstvenih delih, kjer je zapisano, da so Veroniko Deseniško živo položili v krsto in jo zazidali v eno od soban. Ta prostor si obiskovalci dvorca ogledujejo s posebnim zanimanjem. Gre za majhno sobo v 1. nadstropju med dvema zidovoma, ki povezujeta dva stolpa. V domnevno Veronikino grobnico se vstopa iz stranske velike dvorane, ki je danes v zelo slabem stanju – skozi veliko luknjo, kjer so nekoč bile stopnice. Na desni strani so ostanki kamina, ki ima dvojni zid (mogoče je to mesto, kjer je bila Veronika živa zazidana).

Gre torej za legendo iz prve polovice 15. stoletja, ki temelji na resničnih dogodkih in osebah in ima zgodovinsko ozadje. Po drugi strani je legenda nastajala tudi z ljudskim izročilom, ki se je oblikovalo skozi zgodovino, ter v domišljiji številnih pesnikov, pisateljev, likovnih in gledaliških umetnikov iz 19. in 20. stoletja, ki jim je Veronika Deseniška predstavlja navdih. Različna izročila o Veroniki Deseniški so dragocena dediščina ne samo hrvaško-slovenske, ampak tudi srednjeevropske preteklosti.

6. Kako je Veronika Deseniška pomembna kot umetniški motiv (književnikom, scenaristom, slikarjem...)?

Verjetno je prvo spodbudo umetnikom dal sam grof Friderik II. Celjski kot naročnik in idejni začetnik gradnje ter poslikave poznogotske kapele Sv. Ivana v Ivaniću Miljanskom, v bližini Velikega Tabora.

V srednjeevropskem prostoru v 19. stoletju je zgodovinska epizoda o nedovoljeni ljubezni poleg številnih ustnih različic dobila tudi nekaj pisnih. Leta 1938 je v založbi Gajeve Danice Ilirske v petih nadaljevanjih izšlo prvo književno besedilo o Veroniki in Frideriku v hraškem jeziku. Eden največjih pesnikov hrvaške romantike, 'Ilir iz Štajerske', Stanko Vraz, je na temo Veronikine zgodbe napisal verze v knjigi Glasovi iz Durave Žerovinske. Po Vrazu, je bila Veronika znana pod vzdevkom 'biser hrvaški'.

Noben pisatelj iz preporodnega obdobja na Hrvaškem ne povezuje Veronike Deseniške z Velikim Taborom. Leta 1870 to prvič naredi hrvaški zgodovinar, književnik in politik Ivan Kukuljević Sakcinski.

Po pripovedi, krapinskega književnika Hinka pl. Davila je Veronika, v Zagorju znana po svoji lepoti, živela pod Velikim Taborom, kjer je v tem času gospodaril grof Friderik Celjski. Za razliko od prejšnjih avtorjev, navdahnjenih s to ljubezensko zgodbo, je Davila prvi, ki je dogajanje v

romanu delno umestil v Veliki Tabor. Pred tem se je dalo ugotoviti, da je Veronika izhajala iz Desenića zgolj po dodatku k njenemu imenu (Deseniška, Veronika iz Desenic).

Veronikina tragična zgodba je bila zanimiva tema za mnoga področja umetniškega ustvarjenja. Njen lik je leta 1902 prenesel na platno veliki hrvaški slikar Oton Iveković, ki je bil v letih 1919-1939 tudi lastnik gradu, kjer je z družino živel.

Zanimanje za Veroniko Deseniško obstaja še danes. Na to kaže tudi pred kratkim izvedeni zgodovinski muzikal o Hrvaškem Zagorju ('Zeleni zaklad'), ki ob zgodbi o krapinskem pračloveku in Matiji Gubcu glasbeno obdeluje tudi zgodbo o nesrečni Veroniki.

Zgodba o Veroniki Deseniški je s svojo zgodovinsko osnovo skupna hrvaško-slovenska dediščina, ki ima velik turistični ter gospodarski potencial. Je resnično odličen primer povezave snovne (Dvor Veliki Tabor, celjski Stari grad) ter nesnovne dediščine (zgodovina ter ljudsko izročilo nekega kraja).

OGLED RAZSTAVE

Kot že omenjeno, sva si ogledali tudi razstavo Veronike Deseniške. Potrjenih materialnih virov v zvezi z Veroniko še zaenkrat ni. So pa našli lobanja na območju Velikega tabora, ki so jo povezovali z Veroniko Deseniško. Lobanja je bila poslana na inštitut, odkrilo se je, da prihaja iz 17.-19. stoletja. Kar je posledično pomenilo, da ne more pripadati Veroniki.

Našli so tudi opeko, ki potrjeno prihaja iz obdobja življenja Deseniške. Ampak še ni znanstveno dokazano, da je povezana z Veroniko (trenutno še vedno potekajo raziskave na to temo).

SLIKA 3: Opeka, ki bi naj domnevno pripadala Veroniki Deseniški (vir slike: Dvor Veliki Tabor).

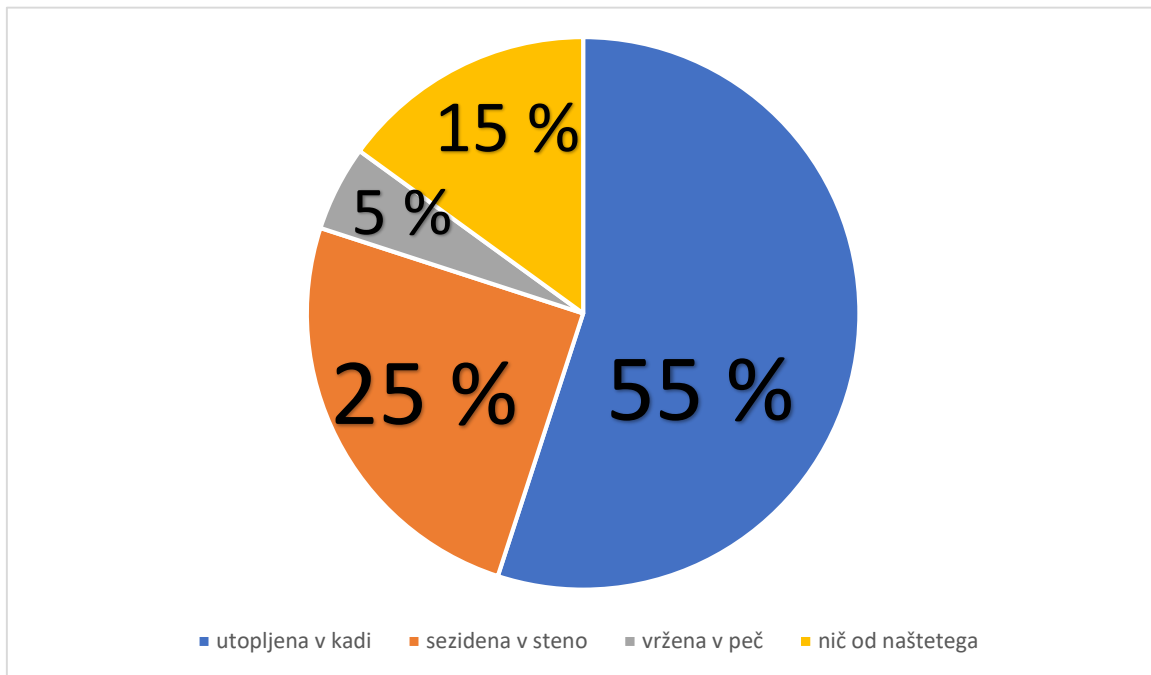
5.6. EMPIRIČNI DEL

OPIS ANALIZE ANKET

Priložena anketa je bila razdeljena med dijaki Šolskega centra Rogaška Slatina. Vseh anketiranih je bilo 234 dijakov. Z anketo sva želeli ugotoviti, če učenci vedo, kdo so bili Celjski grofje, okoliščine smrti Veroniki Deseniške, časovno umestiti grofe Celjske, kakšen pečat so pustili našim krajem. Prva tako pa tudi splošno zanimanje za godovino na našo šoli, kar je dobro razvidno po odgovoru na zadnje odprto vprašanje.

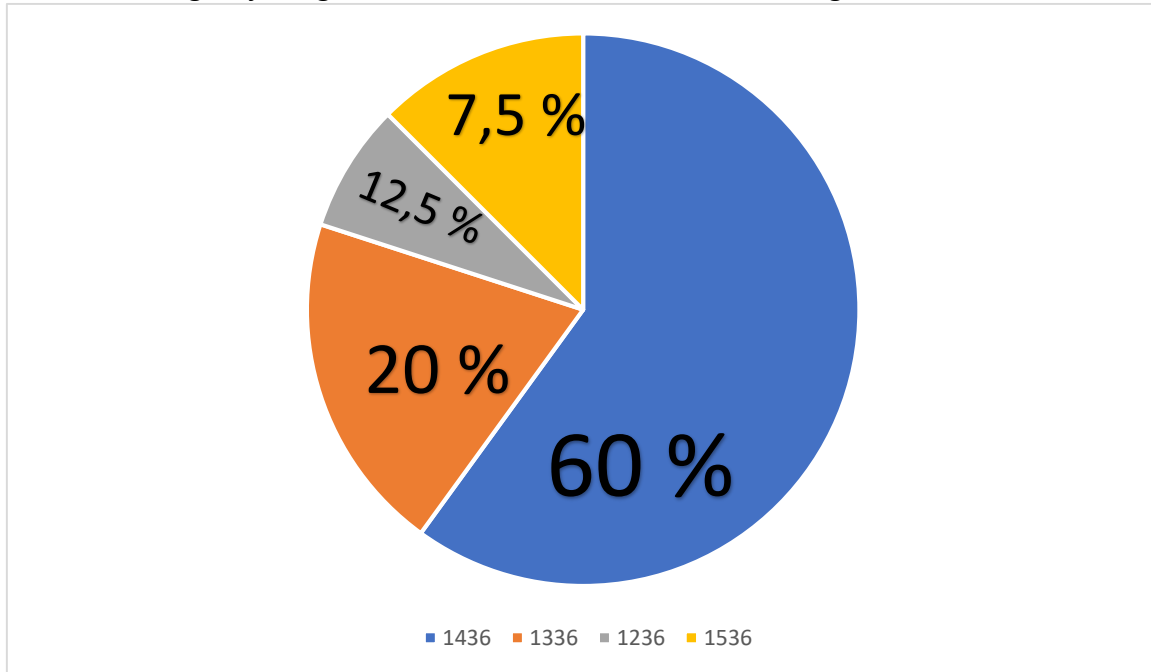
REZULATATI ANKETE

Graf 1: Smrt Veronike Deseniške.

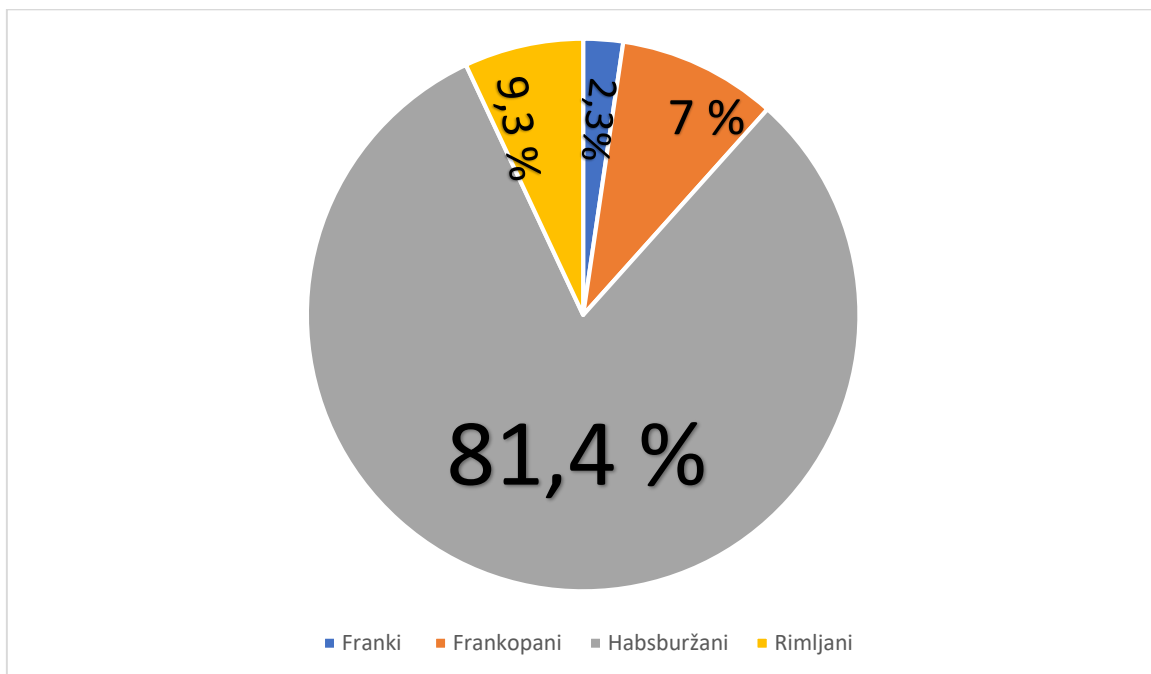
Iz grafa lahko razberemo, da je nekje polovicav učencov vseh razredov seznanjenih z dejstvom, da so Veroniko utopili v kadi. Pričakovano je bilo, da bo precej velik delež dijakov, menil, da so Veroniko sezidali v steno, saj se zgodovinska dejstva lahko hitro zamenjajo z legendo. Tisti delež dijakov, ki je na vprašanje odgovoril z nič od naštetega, najverjetne ni imel velikega interesa v reševanje ankete.

Graf 2: Povzdig Celjskih grofov v državne kneze Rimsko-nemškega cesarstva.

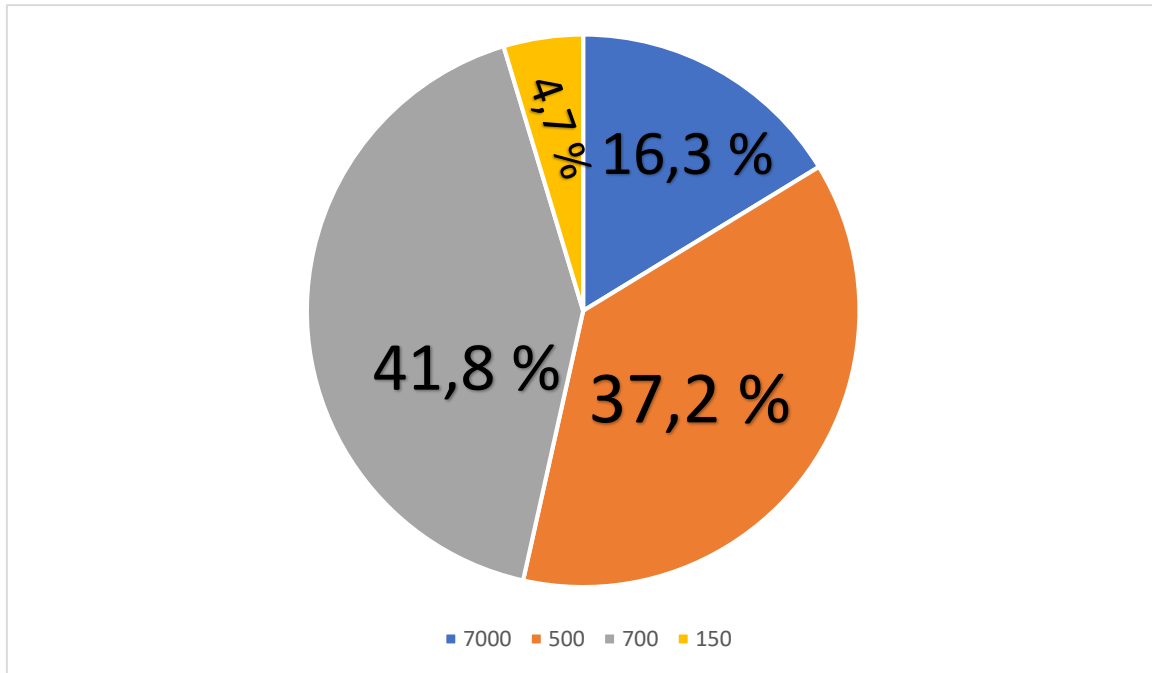
Za pravilen odgovor se je odločilo več kot polovica vseh dijakov, s česar lahko sklepamo, da naši dijaki znajo Celjske grofe umestiti v čas njihovega delovanja.

Graf 3: Tekmeci Celjskih grofov.

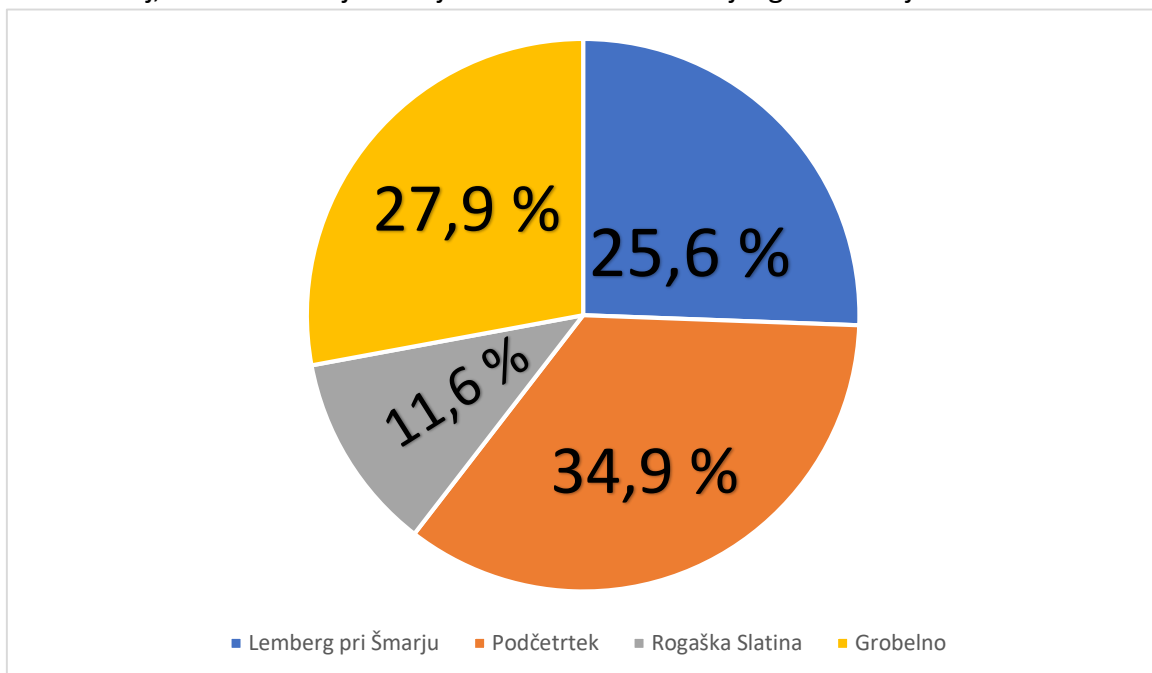
Iz grafa lahko razberemo, da so učenci dobro seznanjeni z dejstvom, da so Habsburžani bili največji nasprotniki Celjskih grofov, kar je bilo tudi pričakovano. Zanimivo podatek je, da je skoraj desetina vseh dijakov menila, da so nasprotniki Rimljanov bili Celjski grofje, kljub temu, da so se Rimljani na slovenskih tleh nahajali mnogo prej.

Graf 4: 'Cena' zemljiškega gospostva Rogatec.

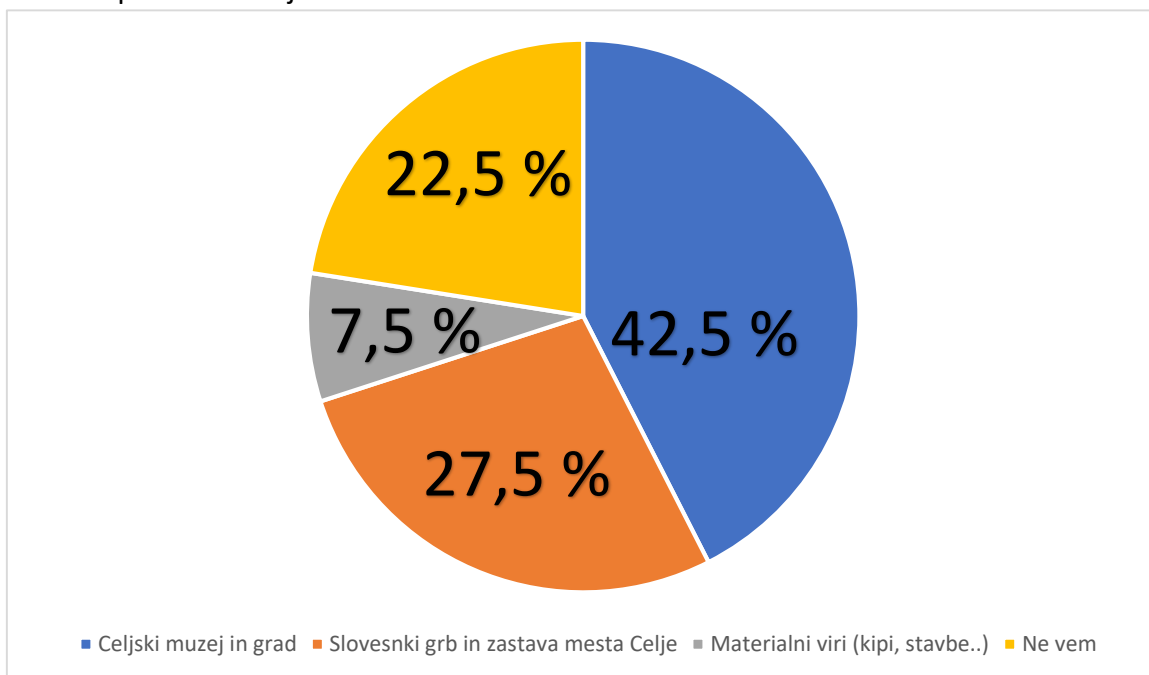
Ta graf nam prikazuje sliko, kjer lahko vidimo, da so se dijaki odločali med 500 in 700 mark srebra, ampak je na koncu še vedno največji delež pravih odgovorov. Kar nam pove, da so imeli dobro predstavo o vrednosti takratne posestvi Rogatec.

Graf 5: Kraj, v katerem se je nahajal eden izmed nekdanjih gradov Celjskih.

Pri tem vprašanju naju je zanimalo, ali naši dijaki vedo, v katerem mestu je nekoč stal grad (pravzaprav kar sedem gradov). Najmanj dijakov se je odločilo za odgovor Rogaška Slatina, kar je logično, saj je anketo reševalo, kar nekaj domačinov ali dijakov, ki živijo v okolici ali pa začasno bivajo v dijaškem domu. Le četrtnina dijakov se je odločila za pravilen odgovor, s česar lahko sklepamo, da je kljub dobro raziskani zgodovini Lemberga, mladim slabo poznana. Največ učencev se je odločilo za odgovor Podčetrtek in Grobelno, kar je bilo presenetljivo, glede na to, da imamo kar nekaj učencev na šoli, ki prihajajo iz Podčetrтка, in bi sklepale, da zgodovino svojega mesta poznajo bolje.

Graf 6: Spomin na Celjske danes.

Zadnje vprašanje ankete je bilo vprašanje odprtega tipa: »Kako je ohranjen spomin na Celjske grofe danes?« Najpogostejši odgovori, ki so jih podali učenci, so predstavljeni v grafu. Iz grafa je razvidno, da se je večina učencev spomnila na Pokrajinski muzej Celje in celjski grad. Poleg tega so zapisali in izpostavili tudi celjsko zastavo in tri rumeno šesto krake zvezde na slovenskem grbu. Presenetilo pa naju je, da se dijaki niso spomnili mestnih pravic, ki so jih Celjski pridobili Celju. Skoraj četrtnina vseh dijakov na naši šoli je odgovorilo z odgovorom ne vem, kar kaže, da še vedno velik delež (skoraj 75 %) dijakov na Slatenskem šolskem centru, se zanima za zgodovino.

VI. ZAKLJUČEK

Celjski grofje so se na vrhuncu svoje moči kosali s Habsburžani. Že ta podatek sam nam torej pove, kako pomemben pečat so postili v Sloveniji.

Danes majhen kraj Lemberg, je bil v času Celjskih, v polnem razcvetu in definitivno eden izmed njihovih pomembnejših posestvi. Skozi kraj je potekala pomembna trgovska pot, poleg tega je bila strateška lega kraja izredno pomembna. Celjski so na kraj pustili pomemben pečat, in mu omogočili začetek njegovih zlatih let.

Kot je že splošno znano je bil Rogatec v srednjem veku ves čas eden izmed močnejših krajev v Obsotelju. Posebno zaradi njegovega trga, ki je na žalost skozi leta vedno manj aktiven. Dediščina, ki so jo Celjski zapustili v Rogatcu je predvsem materialna (grad Rogatec).

Od vseh krajev, ki sva jih raziskale bi rekli, da so Celjski najmanj vpliva pustili v Podsredi. Sicer še vedno ponosno stoji grad Podsreda, ampak ni bil eden izmed njihovih pomembnejših posestvi, posledično ni toliko ostankov njihovega delovanja.

Dvor Veliki Tabor je za Celjske predvsem pomemben s stališča Veronike Deseniške. Legenda, ki je zaživela izven narodnih meja je bila, in še vedno je, pomembna inspiracija umetnikom, glasbenikom, pisateljem ipd.

Za nadaljnjo raziskovanje bi lahko raziskali pomen najinega domačega kraja (Rogaške Slatine), v tistem času. Sicer veva, da takrat Rogaška ni bila samostojna zemljiška posest, zato bi lahko raziskali, pod kateri fevd je sodila, kdo je bil njen upravitelj, ostanki delovanja Celjskih v njej ipd.

VII. LITERATURA IN VIRI

LITERATURA:

1. Fugger Germadnik, Rolanda: *Grofje in knezi Celjski*, Pokrajinski muzej Celje, 2014.
2. Koropec, Jože: *Srednjeveško gospostvo Rogatec*, ČZN 10, 1974.
3. Kos, Dušan: *Vitez in grad: vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja*. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.
4. Ravnikar, Tone: *V primežu medplemiških prerivanj*, Ljubljana, Pedagoški inštitut, 2010.
5. Santonino, Paulo: *Popotni dnevniki: 1485 – 1487*. Celovec, Mohorjeva založba, 1991.
6. Stopar, Ivan: *Rogatec in Strmol*. Ljubljana, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2004.
7. Stopar, Ivan: *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji - Med Kozjanskim in porečjem Save*, Viharnik, Ljubljana, 1993
8. Rolanda Fugger Germadnik, Kristina Pavlović: *Veronika Deseniška v slovensko-hrvaškem spominu, Pokrajinski muzej Celje in Dvor Veliki Tabor*, Muzeji Hrvatskega zagorja, 2018.

SPLETNI VIRI:

1. <https://zac.si/>

USTNI VIRI:

1. Intervju Celje: gospod Damir Žerak
2. Intervju Lemberg: gospa Slavica Lorenčak
3. Intervju Dvor Veliki Tabor: magistrica Renata Dečman
4. Intervju Podsreda: gospa Nataša Ferlinc

VIII. PRILOGE

8.1. PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Sva Martina Kidrič in Sara V. Novak, dijakinji 1.letnika gimnazije. Odločili sva se pripraviti raziskovalno nalogo z naslovom Celjski grofje v Obsotelju. Najin namen je preveriti, kakšno je poznavanje Celjskih grofov med dijaki naše šole. Anketa je anonimna in njenih ugotovitev ne bomo uporabljali izven raziskovalne naloge. Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujemo.

1. Kako je umrla Veronika Deseniška?
 - Utopljena v kadi.
 - Sezidana v steno.
 - Vržena v peč.
 - Nič od naštetega.

2. Kdaj so bili Celjski grofje povzdignjeni v državne kneze Rimsko-nemškega cesarstva?
 - 1436
 - 1336
 - 1236
 - 1536

3. Kdo so bili tekmeci Celjskih grofov?
 - Franki
 - Frankopani
 - Habsburžani
 - Rimljani

4. Za koliko mark srebra je Ulrik II. Žovneški kupil zemljiško gospostvo Rogatec?
 - 7000
 - 500
 - 700
 - 150

5. V katerem kraju so imeli Celjski grofje v lasti grad?
 - Lemberg pri Šmarju
 - Podčetrtek
 - Rogaška Slatina
 - Grobelno

6. Kako je ohranjen spomin na Celjske grofe danes?
